

Като нетипични се определят ситуациите, които се отклоняват от критериите за типична заетост. Типичната заетост се разделя на платена заетост (наети лица) и самонаети.

Заетостта се счита за типична, когато *наетите лица*:

- **предоставят труда** си на един работодател срещу възнаграждение, което зависи от отработеното време или извършената работа;
- работят на пълно работно време съгласно регламентирана продължителност на работния ден;
- работят постоянно за един работодател (за разлика от ситуацията, когато сключват поредица от договори с различни работодатели);
- **са защитени от трудовото законодателство**, колективен трудов договор или закони, които гарантират социално осигуряване;
- работят на работно място и с работно време, определени от работодателя, по условията на договори за наемане.

Примери за нетипични форми на заетост при наетите лица са: наетите на непълно работно време, наетите чрез агенции за временно наемане, сезонните работници, стажантите и др.

Типична е ситуацията на заетост, при която *самонаетите лица*:

- **продават стоки и/или услуги** на купувачи/клиенти и получават възнаграждение под формата на печалба;
- работят на пълно работно време, за да рекламират/популяризират, произвеждат и продават своите стоки/услуги;
- упражняват непрекъсната определена трудова дейност, освен в случаите, когато те самите не решат да се занимават с друго;
- **не са защитени от трудовото законодателство**, колективен трудов договор или закони, които гарантират социално осигуряване;
- работят на работно място и с работно време, определени от самите тях или от свободна договореност с купувач/клиент.

Пример за нетипична заетост при самонаетите лица са неплатените семейни работници, работещите под аренда и други.

Съществува още една група форми на нетипична заетост - тези, които се намират на границата между дефинициите за наетите и самонаетите лица, т. е. притежават част от характеристиките и на двете категории, а именно:

А) Лица, които предоставят труда си на един работодател срещу договорено възнаграждение на базата на отработено време или извършена работа, но които отговарят поне на едно от следните условия:

- нямат писмен договор с работодателя;
- не работят постоянно за един работодател;
- тяхната трудова и социална защита не е отговорност на работодателя;
- имат власт да определят сами работното си място и работното си време, да наемат други работници и/или да вземат оперативни решения;